

# Contradictions in Philosophy of Standardization of Education in the 20<sup>th</sup> Century: Heidegger, Ortega Y Gasset, Jaspers, Toffler

Sergii Terepyshchyi

Department of Social Philosophy and Philosophy of Education,  
National Pedagogical Dragomanov University, 8-14  
Turgenivska Str., Kyiv, UKRAINE,  
E-mail: som\_org@ukr.net

The process of education standardization, though being aimed at regulating traditional contradictions in education, is in itself not devoid of other contradictions. In this context, it is important to consider and comprehend the opinions of major philosophers and visioners. Below we are going to dwell on four thinkers of the 20<sup>th</sup> century: Heidegger, Ortega y Gasset, Jaspers and Toffler. Their works, in this way or another, voice the opinions, which promote understanding the current global situation. This helps answer the question what kind of education standardization is required and whether it is necessary at all.

All the previous history of human civilization, especially of the turbulent 20<sup>th</sup> century, makes one realize the equality of solidarity and freedom principles, and that they are corner stones in the basement of social order. It fully pertains to education.

The goal of intellectual searches is always inseparable from the goal of education as a driving force of progressive development of society based on each person's self-improvement. The basic contradiction is that between personal needs and social 'welfare'. Standardization is a compromise between personal right for education, self-development and social needs for stability and order.

Processes of higher education standardization differ in different countries in terms of genesis and content, which undoubtedly requires profound reflection on its philosophical grounds. Contradictions in higher education standardization appear especially acute in present-day Ukraine which has to integrate into the world education space and ensure high-quality higher education for its citizens, while preserving nationally-specific features of Ukrainian education.

Plurality of education standardization assessments, nevertheless, leads one to a conclusion about antitechnocratic nature of education and brings one closer to its ontological essence – nature of a social norm. Therefore, standardization is unavoidable, but its methods should be substantially reconsidered.

*Translated by Polyglot Translation Bureau  
<http://www.polyglot-lviv.com>*

# Суперечності філософії стандартизації освіти в ХХ столітті: Гайдеггер, Ортега-і-Гассет, Ясперс, Тоффлер

Сергій Терепищій

Кафедра соціальної філософії та філософії освіти,  
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, УКРАЇНА, м.Київ, вул.Тургенівська, 8-14,  
E-mail: som\_org@ukr.net

*Процеси стандартизації вищої освіти в різних країнах, мають різну генезу, різний зміст, різний юридичний статус, можуть мати різний механізм імплементації в освітній практиці, що безперечно потребує глибокої рефлексії її філософських засад. Особливої гостроти суперечності стандартизації вищої освіти набувають у сучасній Україні, яка має згідністю увійти до світового освітнього простору, забезпечити високу якість вищої освіти своїх громадян, одночасно із цим не втративши власного "генотипу" національної освіти.*

*У цьому контексті важливо звернутися до видатних мислителів ХХ століття - Гайдеггера, Ортега-і-Гассета, Ясперса і Тоффлера, щоб відповісти на питання: яка нам потрібна стандартизація освіти і чи потрібна взагалі?*

**Ключові слова** – стандартизація освіти, ХХ століття, Гайдеггер, Ортега-і-Гассет, Ясперс, Тоффлер.

## I. Вступ

Процес стандартизації освіти, який покликаний урегулювати традиційні суперечності освіти, сам сповнений рядом інших суперечностей. У цьому контексті важливо почути та осмислити думки видатних філософів і візіонерів. Тут ми зупинимось на чотирьох мислителях ХХ століття. Це Гайдеггер, Ортега-і-Гассет, Ясперс і Тоффлер, в роботах яких так чи інакше висловлені думки, плідні для розуміння сучасної ситуації в освіті.

## II. Гайдеггер та «німецький порядок»

В Європі першої половини ХХ століття феномен "стандарту" набуває найбільш абсолютизованих і антигуманістичних проявів, ніж в попередні епохи. Так, прихід націонал-соціалістів до влади в Німеччині, окрім іншого, для нашого дослідження дає приклад хворобливої абсолютизації так званого "німецького стандарту", що визначав усі сфери життя тогочасного німецького суспільства включно із вищою освітою. Показовою є позиція Мартіна Гайдеггера, що в сумнозвісному 1933 році обіймає посаду ректора Фрейбургського університету і в зв'язку з чим виголошує промову "Самоствердження німецького університету". В ній він виходить з принципу "Дати закон самому собі є вища свобода" [1]. Так звана "академічна свобода", на думку М.Гайдеггера, несумісна із німецьким університетом. Він зазначає, що стандарт університету полягає у

трех “службах” – “службі праці”, “службі оборони”, “службі знання”.

### III. Ортега-і-Гассет та «ідея університету»

Серед хаосу двох світових воєн, набагато випереджуючи свій час, звучить голос видатного іспанського філософа і публіциста Хосе Ортега-і-Гассета, який ще в 1930 році у статті “Місія Університету” наголошував: “Університетську реформу не можна зводити до усунення зловживань чи навіть уважати це своїм головним завданням. Реформа – це завжди створення нового порядку [2, с. 68]”. У цій роботі Х.Ортега-і-Гассет піднімає надзвичайно актуальну проблему упорядкування всезростаючої кількості знань: “Перед людством постало вкрай невідкладне завдання – знайти якусь технологію для доцільної концентрації знань, які на сьогодні ми маємо. Над первісним лісом життя вивиситься ще один ліс науки, яка мала б спрощувати життя. Якщо наука впорядковувала життя, то тепер треба буде також упорядковувати науку, організовувати її, – бо регламентувати її вже неможливо [2, с. 101]”. Як же упорядкувати науку, а відтак і освіту? Відповідь на це питання Х.Ортега-і-Гассет бачить в “олюдненні” науки як основи вищої освіти: “науку потрібно оживити, тобто наділити формою спільною з людським життям, що її творить. Інакше-бо ... наука випарується, а людина перестане нею цікавитись [2, с. 101]”. Прогноз Х.Ортега-і-Гассета справдився у більшій мірі ніж, можливо, чекав сам філософ.

### IV. Ясперс та «тріхопадіння університету»

В середині XX століття позиції стандартизації у всіх сферах життя людини значно посилювалися. Демографічний вибух, науково-технічна революція, виникнення феномену великого міста (урбанізація), розвиток транспортних та інформаційних комунікацій – сприяли розквіту різних форм упорядкованості соціального життя. Карл Ясперс у третьому виданні праці “Ідея Університету” в 1961 році зазначав: “спеціалізацію життя проголошують за абсолют, і варварство розчленування життя на царини компетенцій схвалюють як істинне [4, с. 115]”.

Одночасно з цим варто зазначити, що К.Ясперс не схвалював занадто жорсткої стандартизації вищої освіти: “Тріхопадіння університетського навчання починається тоді, коли обов’язком стає відвідувати певні лекції і практичні заняття. В результаті, зрештою, приходять до регламентації навчання. Таким перетворенням на школу хочуть гарантовано досягти того, аби всі добре оволоділи навчальним матеріалом. На цьому згубному для Університету шляху разом із свободою навчання придушують життя духу [4, с. 125]”.

Очевидно, що дану позицію К.Ясперса слід розглядати із врахуванням загальної ідеї “визволення” німецької нації і німецького університету, що запанувала в Німеччині після поразки націонал-соціалізму. Проте, безперечно К.Ясперс правий, коли говорить: “Студентам і викладачам не потрібно дивитися на Університет як на випадкову державну інституцію, чи просто школу, чи механізм для видачі дипломів: їм треба стати складовою частиною університетської ідеї [4, с. 162]”.

### V. Тоффлер та варіанти «надвибору»

У 1970 році А.Тоффлер у всесвітньовідомій книзі “Футурошок” вмістив окрему главу під назвою “Освіта в майбутньому” де спробував передбачити риси освіти “сеперіндустріального суспільства”. Зокрема він пише: “Незважаючи на всю цю риторику з приводу майбутнього, наші освітні заклади повертають назад до зникаючої системи, а не рухаються уперед до нового суспільства, що постає. Їх значна енергія спрямована на підготовку Індустріальних Людей – людей, екіпірованих для виживання в системі, яка перестане існувати раніше ніж вони [3, с. 325]”. А.Тоффлер наголошує: “ніщо не повинно включатися в обов’язковий розклад, поки це безумовно не виправдано із точки зору майбутнього [3, с. 334]”.

Підсумовуючи свій аналіз А.Тоффлер робить досить цікавий висновок: “Має існувати системний спосіб включення змін в програму без кривавого внутрішнього конфлікту щоразу. Необхідно також почати боротьбу за зміну балансу між стандартизацією та варіаціями в програмах [3, с. 335]”. На думку автора такий підхід збереже суспільство як таке, уможлививши при цьому значну різноманітність варіантів “надвибору”.

### VI. Висновок

Поюральність оцінок стандартизації освіти тим не менш підводить нас до висновку про її принципову антитехнократичність та її онтологічної суті – природа соціальної норми. А отже, без стандартизації освіти нам не обійтися, проте її методи мають бути суттєво переглянуті.

### Література

- [1] Мартін Гайдеггер очима сучасників: Збірка / [Л.А. Ситниченко (відп.ред.), М.Д. Култаєва (пер.з нім.)]. – К. : Стило, 2002. – 128 с.
- [2] Ортега-і-Гассет Х. Місія Університету / Ортега-і-Гассет Хосе // Ідея Університету: Антологія [упоряд.: М.Зарубицька, Н.Бабалик, З.Рибчинська]; відп. ред. М.Зарубицька. – Львів: Літопис, 2002. – С. 67-107.
- [3] Тоффлер А. Футурошок / Алвін Тоффлер. – СПб.: Лань, 1997. – 464 с.
- [4] Ясперс К. Місія Університету / Карл Ясперс // Ідея Університету: Антологія; [упоряд.: М.Зарубицька, Н.Бабалик, З.Рибчинська]; відп. ред. М.Зарубицька. – Львів: Літопис, 2002. – С.111-165.